

KIRSI HEINIVIRTA

Aikuiskasvattajat ja ekonomistit on saatava vuoropuheluun

Aikuisten osaamisen kehittämiseen tarvitaan nykyistä joustavampia tapoja. Elinikäisen oppimisen hyötyjä on syytä arvioida nykyistä laiveammasta näkökulmasta.

SUOMESSA ON ERITTÄIN VAHVA aikuisväestön oppimista tukeva kulttuuri. Meillä uskotaan elinikäiseen oppimiseen, ja aikuiskoulutukseen osallistuminen on OECD-maiden huippua. Se on vahvuus, jolle pitää rakentaa.

AIKUISTEN OPPIMISTA voi painottaa ja sen merkitystä perustella eri näkökulmista, kuten työllisyyden, sivistyksen tai osallisuuden kannalta. On ilahduttavaa, että Lauri Tuomi ja Tapio Varmola eivät puheenvuorossaan (Tuomi & Varmola 2022) aseta näitä näkökulmia vastakkain vaan pyrkivät lähinnä avaamaan käsitteiden painotuksia ja käyttöä.

Kirjoittajat näkevät, että tutkintokeskeisen koulutusjärjestelmän tulevaisuutta tulisi arvioida. Tämä on tärkeä kysymys. Tutkintojen merkitys on erittäin suuri eikä missään tapauksessa vähenemässä. Väestön koulutustaso on saatava takaisin kansainväliselle huipulle, mikä edellyttää jopa nykyistä suurempia panostuksia tutkintokoulutukseen.

Aikuisten osaamista ei sen sijaan aina tarvitse kehittää tutkintojen kautta. On kehitettävä yhä nopeampia, joustavia, työn ohessa suoritettavissa olevia opintoja. Vapaa sivistystyö on yksi parhaita esimerkkejä.

Toivoisin – samoin kuin Tuomi ja Varmola – että tutkintokoulutuksesta ja muusta kuin tutkintokoulutuksesta pystyttäisiin keskustelemaan ilman vastakainasettelua.

TUOMEN JA VARMOLAN mukaan tarvitaan nykyistä monitieteisempää jatkuvan ja elinikäisen oppimisen tutkimusta ja etenkin taloustieteen nivomista aikuiskasvatuksen näkökulmaan. Olen täysin samaa mieltä.

”Aikuiskoulutus yleistyy korkeasti koulutetuilla, vaikka hyödyt ovat pienet ja kustannukset suuret” otsikoi Elinkeinoelämän tutkimuslaitos (ETLA) syksyllä 2021 (Kauhanen & Virtanen 2021a; Kauhanen & Virtanen 2021b). Aika raflaavaa. Päättelivätkö tutkijat Antti Kauhanen ja Hanna Virtanen siis, että korkeakoulutettujen aikuiskoulutus ei ole taloudellisesti kannattavaa? Eivät päättelleet.

Tutkijat toki ottivat kantaa aikuiskoulutusinvestointien kannattavuuteen, mutta erityisesti resurssien kohdentamisen näkökulmasta. Resurssien kohdentaminen taas on tuttuakin tutumpi aihe aikuiskoulutuskeskustelussa. Esimerkiksi talousjärjestö OECD arvioi Suomen jatkuvan oppimisen järjestelmää koskevassa selvityksessään, että aikuiskoulutuksen

resurssien kohdentuminen on yksi järjestelmän päähaasteita (OECD 2020).

Kauhanen ja Virtanen päättelivät, että tutkintoon johtavan aikuiskoulutuksen taloudellisen vaikuttavuuden näkökulmasta olisi olennaista kohdentaa resurssit siten, että hyödyt ylittävät kustannukset. He toteavat, että tutkintoon johtavat koulutuspaikat tulisi kohdentaa työikäisistä niille, jotka nostavat koulutustasoaan. Lisäksi paikat tulisi kohdentaa koulutuksiin, jotka edesauttavat työllistymistä. Koulutusten tulisi olla sellaisia, että niiden aikaiset tulonmenetykset jäävät mahdollisimman pieniksi, mikä olisi mahdollista esimerkiksi yhdistämällä sujuvammin opintoja ja työskentelyä myös korkea-asteella. Eikö tämä ole hyvä keskustelunavaus, johon pitää tarttua?

Uskon vahvasti jatkuvan oppimisen sivistystehtävään ja näen, että aikuiskoulutuksen hyödyt ulottuvat

paljon taloudellisia hyötyjä laajemmalle. Siitäkin tarvitsemme lisää tutkittua tietoa. Meidän pitää kuitenkin osallistua rohkeasti myös taloudellisia vaikutuksia koskevaan keskusteluun. Aikuiskoulutukseen investoimisen vaikuttavuudesta keskustellaan joka tapauksessa aika ajoin, ainakin silloin kun keskustellaan säästöistä tai lisäresursseista. On tavattoman tärkeää, että olemme mukana siinä keskustelussa sekä kansallisesti että kansainvälisesti.

KIRSI HEINIVIRTA

johtaja

Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskus (JOTPA)

LÄHTEET

Kauhanen, A. & Virtanen, H. (2021a). "Kannattavatko investoinnit aikuiskoulutukseen?" <https://www.etla.fi/julkaisut/kannattavatko-investoinnit-aikuiskoulutukseen>. Muistio 102. Helsinki: Etla. (7.12.2022).

Kauhanen, A. & Virtanen, H. (2021b). *Heterogeneity in Labor Market Returns to Adult Education Working Papers* 91. Helsinki: Etla. <https://www.etla.fi/julkaisut/heterogeneity-in-labor-market-returns-to-adult-education> (7.12.2022).

OECD (2020). *Continuous Learning in Working Life in Finland. Getting Skills Right*. Paris: OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/2ffcffe6-en>

Tuomi, L. & Varmola, T. (2022). Keskustelu taidoista ja osaamisesta kaipaa sivistyksen näkökulmaa. *Aikuis- kasvatus*, 42(4), 316–321. <https://doi.org/10.33336/aik.125302>

TEEMA: JATKUVA OPPIMINEN, AIKUISKASVATUS 1/2025

Jatkuvan oppimisen nimissä edistetään tasarvoisia osallistumismahdollisuuksia ja pyritään nostamaan väestön koulutustasoa. Erityisesti halutaan taata työikäisten mahdollisuudet kehittää osaamistaan. Näin vähennetään yksin perusasteen koulutuksen suorittaneiden määrää ja lisätään korkeakoulutuksen suorittaneiden määrää.

Teemanumerossa jatkuvaa oppimista tarkastellaan kriittisessä valossa aikuiskasvatustieteen ja tieteiden rajoja ylittävien tutkimusasetelmien avulla.

Näkökulmat ulottuvat koulutuksen järjestäjistä ja työelämän edustajista koulutukseen osallistuviin.

Numero ilmestyy maaliskuussa 2025. Sen toimittavat **Anu Kajamaa, Päivi Hökkä ja Katja Vähäsantanen**.

Meilaa käsitteitäsi toimituspäällikölle: terhi.kouvo@kvs.fi.

Lisätiedot: <https://aikuiskasvatus.fi/ohjeita- kirjoittajalle/kirjoittajakutsu>